

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0088-3

Editor: Valentin Ajder

Gheorghe Grigurcu

JURNAL IV

E I K O N

2019

Jertfindu-și Fiul care la rîndu-I s-a jertfit pentru salvarea omenirii, Dumnezeu este El însuși o jertfă, „foc care arde mîntuitor”, cum se rostește Deuteronomul. Imaginea unui Dumnezeu întrutotul armonios pare una nesustenabilă. Dumnezeu suferă aidoma nouă și noi suferim aidoma Sa, într-o mutuală oglindire, în virtutea unui mister ultim care e temeiul fundamental al iubirii. A fost aceasta intuiția extraordinară a lui Kierkegaard, care a pus în prim plan simțămîntul unei nefericiri comune, Dumnezeu-om. „Și el (Kierkegaard), scrie Lev Șestov, a fost obligat să vadă în vindecarea neputinciosului nu o victorie miraculoasă asupra neputinței – neputința este de neînving – ci doar dragostea și îndurarea apostolului”.

* * *

„Iubirea de Dumnezeu e pură atunci cînd bucuria și suferința stîrnesc o *egală* recunoștință” (Simone Weil).

* * *

Sunt iubiri pe care nu le mai aduci la conștiință, dar care fac parte indestructibilă din ființa ta, aidoma cărămizilor dintr-un zid pe care nu le vezi, dar care se vor afla acolo atîta vreme cît va ființa zidul.

Respect pentru oameni și cărți * * *

Anume săvârșește un păcat spre a se putea pocăi.

* * *

Chiar aparent conducînd la succes, efortul care nu-ți dă o satisfacție intimă e unul steril, precum un dar pe care te vezi nevoit a-l restitui.

* * *

„Recent, o carte a unui scriitor laureat al Premiului Nobel a fost refuzată în Franța, de 19 edituri. A fost un experiment: un fan al lui Claude Simon a trimis, spre publicare, un fragment de 50 de pagini din romanul *Le Palace (Palatul)*, apărut în 1962. Cei mai mulți editori au respins textul, unii nici măcar nu au răspuns; și nici unul nu a recunoscut autorul respectivului fragment de roman. Practic, l-au tratat ca pe un debutant oarecare. E ceva tragic în această întâmplare, dar e și comic: e frumos să fii tratat după consacrarea supremă și chiar după moarte, ca la debut” (*Dilema veche*, 2018).

* * *

Mediocrul prin ceea ce a făcut, mediocrul prin ceea ce nu a făcut.

* * *

Moment negru. Devenind nictalop, vezi (ceea ce ziua îți ascunde) că te afli la un singur pas de abis. Inevitabil, avansezi.

* * *

Rețetă de supraviețuire. Se răzbină pe vizibil, persiflînd invizibilul cît îl țîn puterile.

* * *

Somnul: o paradoxală stare de veghe abisală.

* * *

„Sandra este o femelă elefant în vîrstă de 42 de ani de la un circ din Ungaria. Foarte talentată, ea pictează tablouri ținînd pensula cu trompa. «Operele» sale sunt foarte apreciate. Tabourile au fost vîndute la licitație recent cu 150 de euro bucata (circa 620 de lei). Antrenorul ei, Florian Richter, acrobat și director de circ, spune că elefantul pictează din plăcere, spre deosebire de alte pachiderme care trebuie să fie forțate pentru a folosi pensula. Sandra a cîștigat deja o sumă frumoasă din tablouri. Întreaga sumă va fi trimisă în Malaesia pentru a veni în ajutorul unor elefanți dintr-un adăpost” (*Click*, 2017).

* * *

Prigonit de speculații, ultragiati de metafore, terorizat de ficțiunile epice, dar impasibil la realități.

* * *

Revăzute după ani și ani, casele, străzile, piețele, parcurile în care te-ai aflat odinioară, în orașele pe care le-ai părăsit, și se par meschin micșorate, aidoma unor haine strîmte. Să se fi dilatat între timp sufletul?

* * *

Transparența lucrurilor care sunt, asigurată de lucrurile care n-au izbutit a fi.

* * *

„Ideologiile ne separă. Visele și suferința ne apropie” (Eugène Ionesco).

* * *

Iarăși despre condiția celebrității. Încă foarte tînărul filosof Fichte, admirator al lui Kant, a scris o carte intitulată *Critica revelațiunii*, sub puternica înrîurire a acestuia, pe care i-a

Reînfrățat-o în manuscris. Agreeabil surprins, Kant a intervenit pentru tipărirea scrierii. Dar, din eroare, ea a apărut fără a se menționa numele autorului. Fapt ce n-a împiedicat recepția sa ultraelogioasă din partea celor ce-au socotit-o drept o operă kantiană. Elogiile care au curs n-au mai putut fi retractate atunci când a fost identificat adevăratul său autor, devenit astfel peste noapte un nume notoriu. Însă la alcătuirea operei sale complete, Fichte n-a inclus într-însa **Critica revelațiunii**, socotind-o un simplu produs al debutului, nevrednic de atenție. Morala, indubital valabilă pînă-n zilele noastre: numele auctorial însuși devine de la un punct un criteriu al valorii, proteguind inclusiv texte irelevante.

* * *

Odinioară te rușinai de păcat. Acum, după ce ți-ai dat seama că n-ai ce-i face păcatului, te jenezi de posibila ta virtute socotind-o atît de imperfectă.

* * *

Grandoare și limită. Inteligența, sieși obiect suprem.

* * *

A. E.: „Iluzie, iluzie dragul meu. Crezi că X te citește cu atenție. De fapt te citește doar cu... interes”.

* * *

Roșia provine din America Centrală și America de Sud. Inițial ea a fost un fruct de culoare galbenă, nu roșie.

* * *

Zicea Papa Francisc: „Decît să fiu un catolic ipocrit, mai bine ateu”. Dar nu există și atei ipocriți? A. E.: „Căpătînd în epoca modernă drepturi morale depline, aceștia umblă cu chipul neacoperit, precum, în ultimul timp, homosexualii”.

Nu ești prea sever? „Mi se pare că ți-am mai spus părerea mea. La atei, ca și la homosexuali, materia coabitează cu materia”.

* * *

„În ultimii ani, sărbătoarea Halloween a devenit mai costisitoare decît Crăciunul însuși! Cifrele vînzărilor din SUA în 2016 o confirmă pe deplin: 2,8 miliarde \$ cheltuiți în ultima săptămînă din octombrie, față de 2,1 miliarde \$ cheltuiți în preajma Crăciunului. (...) Petrecerea lui Heidi Klum. Cînd numai decorurile costă 250.000 de dolari, mîncarea e gătită de cei mai mari chefi din lume și băuturile fine curg din plin, este normal ca biletul de intrare să fie de peste 80.000 de dolari. Evenimentul a fost organizat ultima oară în 2015, la clubul Tao Downtown, din New-York, și Heidi (44 de ani) a purtat o costumație care a costat 100.000 de dolari. La petrecere au venit Lenny Kravitz, Joe Jonas și multe alte celebrități. Costul total al petrecerii a fost de 2,8 milioane de dolari. Aceasta a fost cea de 16-a petrecere de Halloween dată de Klum”.

* * *

Libertatea absolută a celui care tace. A. E.: „Chiar sub regimurile opresive?” Acestea nu fac decît să ratifice libertatea lăuntrică a ființei care alege tăcerea. „Nu cumva e singura concesie a regimurilor în cauză?”.

* * *

Tot mai scurte clipele tale de regăsire – țin cît flacăra de chibrit. În rest, potolită, aproape decentă, obscuritatea care înaintează. Durata o face, treptat, respectabilă.

* * *

„Suferința sporește absurditatea vieții – nu o atacă, ci o face derizorie” (Malraux).

* * *

Angelica, plantă nordică, ținută în miere, are efecte energizante, apreciate în special de către cei în vîrstă, dar mestecarea rădăcinii ei e recomandată și după doze exagerate de alcool.

* * *

Așa-zicînd Binele pe care se întîmplă să ți-l facă cineva în detrimentul altor ființe (fie oameni, fie animale), nu-l resimți oare ca pe un păcat propriu?

* * *

Scrisul, un soi de durere fericitoare în secvențele sale faste, nu face casă bună cu momentele de adîncă durere sufletească, de natură transverbală. Suflul divin, străbătînd cu putere ultimele, preferă a le păstra în stare de trăire pură. Întrucît textul poate reverbera esența trăirii fără a fi totuși esență, astfel cum oglinda nu e identică cu chipul pe care-l reflectă.

* * *

„Nici nu vă puteți închipui ce binefacere e slăbirea memoriei la bătrînețe! Activitatea mentală, religioasă este cu atît mai puternică, energică, rodnică atunci cînd mintea nu e ticsită cu ce a fost odinioară” (Tolstoi).

* * *

„Pînă la ce punct se poate instala la femeie genialitatea lirică? E o interogație puțin galantă și care riscă să stîrnească împotriva-i toate banalitățile feminismului. Și totuși va trebui neapărat ca într-o bună zi acestei întrebări să i se dea un răspuns absolut răspicat. (...) Mecanismul sincerității care pune în mișcare lirismul, proiectarea în exterior a intimității, este, la femeie, totdeauna forțată, iar dacă e efectivă, dacă nu este o confesiune fictivă, miroase a cinism. Se cade cu acest prilej să

amintim că a existat un gen literar în care s-au remarcat doar femeii și în care bărbatul a eșuat întotdeauna: genul epistolar. Este unica formă privată a literaturii și, ca atare, era predispusă pentru femeie. În schimb, bărbatul nu reușește să scrie scrisori deoarece, fără a-și da seama, îl transformă pe corespondent într-un întreg public și face înaintea lui gesturi ca de pe scenă” (Ortega y Gasset).

* * *

Uneori ai simțămîntul că se produce o transpoziție a realului în poezie, alteori ai simțămîntul că se produce o transpoziție a poeziei în real. În primul caz domină *animus*, în al doilea *anima*.

* * *

Nu poți sări peste umbra ta. Peste umbra altora, cît te țin puterile.

* * *

Oare iubirea mistuitoare, iubirea dureroasă e doar o cale mîntuitoare a celui ce-o trăiește sau are ca rod și mîntuirea ființei iubite? Așa nădăjduim, dat fiind caracterul sacrificial al iubirii, căruia nu i s-ar putea pune limite. Oricît de pecabil ar fi, cel ce iubește capătă un atribut divin, inundîndu-și cu lumină transfiguratoare obiectul. Venind dinspre divin, iubirea sa nu poate opera oare așa cum ar opera divinul însuși?

* * *

Intenționată se pare pentru a-și corecta mîrlănia de fond, o momentană politețe excesivă a lui X, cu ceva strident într-însa, aidoma unei uși scîrțîitoare.

* * *

„În Shanghai s-a deschis primul spital veterinar unde animalele sunt tratate în stil tradițional. Cine a zis că

Respectiv: „Acupunctura e doar pentru oameni? La Spitalul pentru Animale din Shanghai maeștrii în medicina tradițională chineză «repară» căței pe bandă rulantă. Mulți stăpîni își aduc dulăii paralizați pe brațe și pleacă, apoi, cu ei în lesă. La clinica aceasta se întîmplă adevărate miracole! Anual, la acest spital ajung 2.000 de cîini și pisici, majoritatea nici nu se țin pe picioare. Medicii se ocupă în medie de 20 de animale în fiecare zi. Surprinzător este faptul că peste 75% din pacienți pleacă de aici vindecați și puși pe picioare” (Click, 2017).

* * *

A fi la modă, adică a te sustrage presiunii vrăjmașe a timpului. A te identifica, oricît de frivol, cu timpul.

* * *

„Singurul mod în care poți afla dacă poți avea încredere într-un om este să ai încredere în el” (Ernest Hemingway).

* * *

Spirit meditabund-contemplativ, cu o fibră nordică, Blaga consemnează o vară înaltă, eterată, de o combustie rece, de un patetism absorbit. Cu bună intuiție, G. Călinescu remarcă atracția autorului **Laudei somnului** pentru „o animalitate rece”, cea a lăcustelor, șopîrlelor, șerpilor. Niciînd precum prin pana lui Blaga cerul transilvan n-a reverberat în cuvînt cu o mai intensă, nelumească intensitate: „Amiaza e dreaptă. Liniștea se rotunjește albastră./ Zboruri spre ceruri cresc./ Glasuri se iroresc”. Sau: „Și vîna de la tîmple îmi zvîcnește/ ca gușa unei leneșe șopîrle/ ce se prăjește-n soare”. Sau: „Tu adormiseși pătrunsă de soare/ mie alături, în șuier de cetini./ În șuier venind din adîncuri/ arar ca un val de răcoare”.

* * *

Stilul: o paradoxală libertate constrînsă, similară unei credințe intime.

* * *

Rațiunea: funcția economică a spiritului.

* * *

Truda poezilor precum cea a albinelor? *In tenui labor* (efortul stă în delicatețe), o caracterizează Vergiliu pe cea a insectelor melifere.

* * *

A. E.: Vai, vai, traducerile care ți se prind de degete cum o pastă nesuferită, ca și cele uscate, sfărîmicioase, din autorii de seamă. Unul din traducătorii noștri de astăzi, poet și cărturar cunoscut, îl transpune pe un mare poet portughez într-un limbaj desuet, insipid, plin, pesemne din exasperarea scrupulului literal, de nodulozități care te îndepărtează defintiv de gîndul că un poet român modern s-ar mai fi putut exprima astfel. Nu sunt oare cu mult preferabile traducerile așa-zis «libere?» Cele în care ținta principală, coincidentă cu îndreptățitul criteriu calitativ, îl reprezintă succesul textului în care s-a făcut traducerea. Chiar dacă Arghezi «arghezianizează» ori Blaga «blagianizează», cu cîtă plăcere citim producțiile lor de un atare gen! Ca și traducerile în proză, excelente, ale lui M. Ivănescu. Un punct de reper al unei astfel de abordări care suprapune creația creației ar putea fi tălmăcirea «liberă» în care Mallarmé l-a transpus pe Poe, de care e bine să-și amintească cei ce se silesc a vîrî operele străine în patul procustian al unei «corectitudini» pedestre. Orice am face, poezia acceptă doar ospitalitatea poeziei”.

* * *

„Cultura nu se moștenește, se cucerește” (Malraux).

* * *

A. E.: „Dificultate suplimentară: pentru Dumnezeu, zilele creației au fost puține, pentru un artist, sunt nenumărate”.

* * *

Se uzează pînă și Neantul.

* * *

„Într-o singură secundă, lumina face de șapte ori înconjurul pămîntului. Îi e de ajuns o secundă pentru a ajunge de la Lună pînă la noi. Are nevoie de opt minute ca să parcurgă distanța de la Soare. Pe măsură ce distanța parcursă de la sursă la țintă crește, putem vedea stele care sunt moarte de multă vreme. Lumina transportă trecutul” (Jean d’ Ormesson).

* * *

Acuitatea observației se întemeiază prea adesea nu pe forța, ci pe slăbiciunea ființei. E un mijloc de-a o compensa într-un fel pe cea din urmă.

* * *

„Înainte, sculîndu-mă în fiecare dimineață spuneam: slavă lui Dumnezeu care mi-a mai dăruit încă o zi. Acum spun: încă o zi pe care mi-a retras-o. Ce-a făcut Dumnezeu din toți copiii și vitele pe care i le-a luat lui Iov? În același timp, în ciuda a orice, cred în Dumnezeu, pentru că eu cred în rău. Dacă răul există, atunci există și Dumnezeu” (Eugène Ionesco).

* * *

Prin îndelungata sa audiție, un ton se diluează. Prin îndelungata sa suspensie, se uită. Spectrul acustic al primejdiilor unei cariere artistice.

Îndeobște lingușitorul joacă pe cartea umilinței. Dar poți întîlni și cîte un specimen trufaș, care, lingușindu-te condescendent, are aerul că-ți face o mare favoare.

* * *

Așternîndu-ți rînduri elogioase la picioare, lingușitorul nu e sincer nici cu tine, nici cu el însuși. Pe față și pe revers, același fiasco.

* * *

Accente polemice: „Vedeți cîte opțiuni aveți? E atît de simplu! După ce veți face unul sau altul din lucrurile astea, puteți scuipa liniștiți. Scuiatul vostru, îmblînzit de cultură, vă garantez, o să traverseze timpul. Pînă una-alta, tot scuiînd în sus, riscați să albiți”. „În rest, pentru faptul că, în țara asta, sunt singurul individ care a îndrăznit să aibă în vremi democratice o opțiune politică (*sic!*), după mine sunteți liber, ca «jurnalist cultural», și să mă trageți pe roată” (Gabriel Liiceanu).

* * *

Scrii pentru a mărturisi ceea ce ești, dar, în egală măsură, și ceea ce nu ești, umbra Neantului pe care o proiectează ființa ta.